C/2025/350

20.1.2025

**KOMISJONI TEATIS**

# Suunised enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondist antava abi jaoks vastu võetud rakenduskavade (2014–2020) lõpetamise kohta

(C/2025/350)

Rakenduskavad, mis võeti vastu enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi raames programmitöö perioodiks 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020, sealhulgas REACT-EU programmist abi saavad rakenduskavad, tuleb lõpetada õigeaegselt ja tõhusalt. Sellepärast on vaja suuniseid, kuidas lõpetada need kavad kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 223/2014 ([1]) ja selle alusel vastu võetud üldkohaldatavate õigusaktidega.

Suunistes võetakse enneolematu kriisina arvesse COVID-19 pandeemiat 2020. ja 2021. aastal ning selle mõju kavade rakendamisele.

Suuniste eesmärk on aidata liikmesriike lõpetamismenetluse läbiviimisel, selgitades, kuidas see toimib. Suunised hõlmavad ELi täitmata eelarveliste kulukohustuste arveldamist liikmesriigile rakenduskava lõppmakse tegemisega, kulukohustuste vabastamise või Euroopa Komisjoni poolt liikmesriigile põhjendamatult makstud summade sissenõudmise ja/või kulukohustuste saldo vabastamisega.

Raamatupidamisarvestuse iga-aastase kontrollimise ja heakskiitmise süsteem on lõpetamismenetlust märkimisväärselt lihtsustanud. Selle tulemusena peaks rakenduskava lõpetamine põhinema ainult viimase aruandeaastaga seotud dokumentidel ja rakendamise lõpparuandel või viimasel rakendamise aastaaruandel.

**VASTUTUSE VÄLISTAMINE**

*Käesolev juhend on komisjoni koostatud töödokument. Selles antakse kohaldatava ELi õiguse alusel tehnilisi suuniseid kolleegidele ja asutustele, kes on seotud enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi tegevuse lõpetamisega. Need suunised ei piira Euroopa Kohtu ja Üldkohtu tõlgendusi.*

**Sisukord**

*Lehekülg*

1. ÜLDPÕHIMÕTTED ..... 3
2. ENNETÄHTAEGSE LÕPETAMISE VÕIMALUS ..... 3
3. RAKENDUSKAVADE MUUTMISE TÄHTAEG ..... 3
4. FINANTSJUHTIMINE ..... 3
   - 4.1. Kulukohustuste vabastamine ..... 3
   - 4.2. Eelmaksete kontrollimine ja heakskiitmine ..... 4
   - 4.3. Lõppmakse arvutamine ..... 4
   - 4.4. Üledeklareerimine ..... 4
5. RAKENDAMISE ARUANDLUS RAKENDUSKAVA LÕPETAMISEL ..... 5
6. EESKIRJADEVASTASED SUMMAD ..... 6
   - 6.1. Eeskirjadevastaste summade käsitlemine viimasel aruandeaastal ..... 6
   - 6.2. Sissenõutavad ja sissenõutamatud summad ..... 6

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks (ELT L 72, 12.3.2014, lk 1).

6.3. Eeskirjade eiramise oht, mille tõttu peavad rakenduskava haldavad asutused komisjonile juba deklareeritud kulusid uuesti kontrollima ... 7
7. LÕPETAMISDOKUMENTIDE ESITAMINE ... 7
7.1. Lõpetamisdokumentide esitamise tähtaeg ... 7
7.2. Lõpetamisdokumentide muutmine pärast nende esitamistähtaega ... 7
7.3. Dokumentide kättesaadavus ... 8
8. LÕPETAMISDOKUMENTIDE SISU ... 8
8.1. Rakenduskava elluviimise lõpparuanne ... 8
8.2. Raamatupidamisaruanded ... 8
8.3. Liidu vahendite haldaja kinnitus ja iga-aastane kokkuvõte ... 8
8.4. Auditiarvamus ja kontrolliaruanne ... 8
9. LÕPPMAKSE TEGEMINE ... 9
10. SEADUSLIKKUSE JA KORREKTSUSEGA SEOTUD KÜSIMUSED ... 9

## 1. ÜLDPÕHIMÕTTED

Käesolevaid suuniseid kohaldatakse enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi (FEAD) rakenduskavade lõpetamise suhtes kooskõlas FEADi määrusega programmitöö perioodiks 2014–2020 ([2]).

Rakenduskava lõpetamine hõlmab ELi täitmata eelarveliste kulukohustuste arveldamist liikmesriigile rakenduskava lõppmakse tegemise ([3]), kulukohustuste vabastamise ja/või liikmesriigile komisjoni poolt põhjendamatult makstud summade sissenõudmisega. Rakenduskava lõpetamine ei piira komisjoni õigust kehtestada finantskorrektsioone.

## 2. ENNETÄHTAEGSE LÕPETAMISE VÕIMALUS

Liikmesriigid võivad taotleda rakenduskava ennetähtaegset lõpetamist, tingimusel et nad on ellu viinud kõik kava rakendamisega seotud tegevused. Sel eesmärgil tuleks rakenduskava viimaseks aruandeaastaks pidada mõnd 1. juulist 2023 kuni 30. juunini 2024 kestvale aruandeaastale eelnenud aruandeaastat. Kui komisjon taotluse rahuldab, peab liikmesriik esitama FEADi määruse artiklis 52 sätestatud lõpetamisdokumendid (edaspidi „lõpetamisdokumendid“) asjaomasele aruandeaastale järgneva aasta 15. veebruariks. Ennetähtaegsel lõpetamisel tuleks järgida kõiki kehtestatud lõpetamiseeskirju.

Toidu- ja/või esmase materiaalse abi kavade (st I tüüpi rakenduskavad) puhul tuleb viimane struktureeritud uuring teha 2022. aastal. Kui aga liikmesriik rakendas kõik kava meetmed enne 2022. aastat, ei pea ta 2022. aastal struktureeritud uuringut läbi viima. Sellisel juhul soovitab komisjon viia uuringu läbi viimasel aastal, mil toitu ja/või esmast materiaalset abi jagatakse.

## 3. RAKENDUSKAVADE MUUTMISE TÄHTAEG

Selleks et tagada rakenduskavade nõuetekohane rakendamine ja õigeaegne lõpetamiseks ettevalmistamine, peaksid liikmesriigid esitama taotlused kavade muudatusteks ([4]), sealhulgas rahastamiskava muutmiseks, 2023. aasta septembriks. See võimaldab otsused vastu võtta enne rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäeva (31. detsember 2023). Ainus erand on sellise muudetud finantskava esitamine, mis kajastab majandusaasta 2020 puhul vähendatud rahastuse summat, mis tuleneb FEADi määruse artikli 59 lõikes 1 sätestatud automaatse kulukohustuste vabastamise reegli kohaldamisest. Sellisel juhul tuleb kava muutmise taotlus esitada komisjonile 30. juuniks 2024 ([5]).

Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni igast otsusest muuta FEADi määruse ([6]) artikli 9 lõike 4 esimeses lõigus osutatud elemente enne rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäeva, st 31. detsembrit 2023.

## 4. FINANTSJUHTIMINE

### 4.1. Kulukohustuste vabastamine

FEADi määruse artikli 59 lõikes 1 sätestatud automaatset kulukohustuste vabastamise reeglit kohaldatakse kõigi eelarveliste kulukohustuste suhtes, sealhulgas nende suhtes, mis on seotud programmitöö perioodi viimase aastaga (2020).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks (ELT L 72, 12.3.2014, lk 1).

([3]) Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (ELT C 384I, 12.11.2019, lk 1–177) artikli 138 lõike 1 kohaselt kohaldatakse selliste liidu programmide ja meetmete rakendamisel, mis on 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku või varasemate finantsperspektiivide raames kulukohustustega seotud, Ühendkuningriigi suhtes pärast 31. detsembrit 2020 kuni liidu programmide ja meetmete lõppemiseni jätkuvalt liidu õigust, sealhulgas finantskorrektsioone ning raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise menetlust käsitlevaid õigusnorme, välja arvatud juhul, kui ühiskomitee on võtnud vastu väljaastumislepingu artikli 138 lõike 5 kohased tehnilised meetmed. Tuleb siiski märkida, et käesolevate suuniste REACT-EU vahendeid käsitlevaid sätteid ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes, nagu on sätestatud ühissätete määruse (mida on muudetud 23. detsembri 2020. aasta määrusega (EL) 2020/2221) artikli 154 viiendas lõigus.

([4]) FEADi määruse artikkel 9.

([5]) FEADi määruse artikli 61 lõige 4.

([6]) Muudetud 23. aprilli 2020. aasta määrusega (EL) 2020/559.

Kulukohustused, mis on 15. veebruaril 2026 või, kui komisjon tähtaega pikendab, 1. märtsil 2026 endiselt avatud ([7]), vabastatakse, kui komisjonile ei ole selleks ajaks esitatud ühtegi lõpetamisdokumenti.

Vastavalt FEADi määruse artikli 6a lõikele 1 ([8]) on selliste FEADi rakenduskavade puhul, millele liikmesriigid võivad eraldada täiendavaid REACT-EU programmi vahendeid, programmitöö perioodi viimane aasta 2021 või vajaduse korral 2022. Vastavalt sama määruse artikli 6a lõikele 3 vabastatakse lõpetamise käigus täiendavate vahenditega seotud kasutamata kulukohustused.

### 4.2. **Eelmaksete kontrollimine ja heakskiitmine**

Komisjon kontrollib liikmesriikidele eelmaksena makstud summasid ja kiidab need heaks hiljemalt kava lõpetamisel ([9]). Sama kehtib ka REACT-EU vahenditest tehtud täiendavate eelmaksete kohta ([10]).

Eelmaksetena makstud summasid tuleb hiljemalt kava lõpetamisel põhjendada deklareeritud rahastamiskõlblike kuludega. Siiski võib eelmaksete kontrollimine ja heakskiitmine alata niipea, kui rakenduskava on saanud FEADi maksimaalse toetuse, mis on sätestatud kava heakskiitvas komisjoni otsuses. Sellisel juhul lähtub komisjon eelmaksete kontrollimisel ja heakskiitmisel maksetaotluses sisalduvatest rahastamiskõlblikest kuludest. Lõplik heakskiitmine toimub alles pärast raamatupidamisarvestuse heakskiitmist.

### 4.3. **Lõppmakse arvutamine**

Nagu mis tahes muu aruandeaasta puhul, hüvitab komisjon viimasel aruandeaastal 90 %, liikmesriigi vahemaksetaotlusena taotletavast summast, kohaldades kaasrahastamismäära maksetaotlustesse kantud rahastamiskõlblike avaliku sektori kulude suhtes, tingimusel et rakenduskaval on olemas kasutatavad kulukohustused. Lõppmakse arvutamisel võetakse arvesse REACT-EU mõju kaasrahastamise määrale.

Komisjon määrab kindlaks fondist viimasel aruandeaastal tasumisele kuuluva summa, nagu on kirjeldatud FEADi määruse artiklis 50. FEADi määruse artikli 50 lõikes 6 on sätestatud, et komisjon arvutab heakskiidetud raamatupidamise aastaaruannete alusel fondist aruandeaastal tasumisele kuuluva summa, võttes arvesse nii arvestuskannete summat kui ka komisjoni poolt selle aruandeaasta jooksul tehtud maksete kogusummat.

Pärast seda, kui komisjon on arvutanud välja fondist tasumisele kuuluva summa, kontrollib ja kiidab ta heaks eelmaksete saldo.

Vastavalt FEADi määruse artikli 40 lõikele 2 ei tohi fondist makstava lõppmakse summa olla suurem kui fondist eraldatava toetuse võimalik maksimumsumma, nagu on kindlaks määratud komisjoni otsuses, millega rakenduskava heaks kiidetakse.

Maksmisele kuuluv / sissenõutav summa, mis on arvutatud vastavalt eespool selgitatud eeskirjadele, moodustab rakenduskava lõppmakse.

### 4.4. **Üledeklareerimine**

Üledeklareerimine tähendab, et liikmesriigid deklareerivad komisjonile rahastamiskõlblikke kulusid, mis ületavad rakenduskava heakskiitvas komisjoni otsuses sätestatud fondide toetuse maksimummäära.

Kuna maksetaotlused kumuleeritakse ainult konkreetse aruandeaasta jooksul, siis juhul, kui rakenduskava saavutab enne viimast aruandeaastat fondist saadava toetuse maksimummäära, mis on sätestatud rakenduskava heakskiitvas komisjoni otsuses, ei kanta komisjonile deklareeritud kulusid, mis ületavad fondist saadava toetuse maksimummäära, üle järgmisesse aruandeaastasse.

Seetõttu võivad sertifitseerimisasutused otsustada, et aruandeaastal nende raamatupidamissüsteemi kantud summad deklareeritakse komisjonile järgmisel aruandeaastal või ka viimasel aruandeaastal.

([7]) FEADi määruse (mida on muudetud 29. veebruari 2024. aasta määrusega (EL) 2024/795) artikli 59 lõige 2.
([8]) Muudetud 10. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/177.
([9]) FEADi määruse artikli 44 lõige 4.
([10]) FEADi määruse (mida on muudetud 10. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/177) artikli 6a lõige 4.

Eespool nimetatut arvesse võttes ja juhul, kui liikmesriigid soovivad, et viimasel aruandeaastal oleks võimalik kasutada toetuse maksimummäära ületavaid kulusid, võiksid nad hoiduda komisjonile maksimummäära ületavate kulude deklareerimisest mis tahes aruandeaastal enne viimast aruandeaastat, et kasutada neid kulusid rakenduskava vajaduste jaoks. Liikmesriigid võivad kaaluda maksimummäära ületavate kulude deklareerimist alles viimasel aruandeaastal, välja arvatud juhul, kui nad peavad need deklareerima varasemal aruandeaastal, et (fondi toetuse piires) asendada avastatud eeskirjadevastased summad.

Kui toetuse maksimummäära ületavaid kulusid ei ole vaja kasutada enne viimast aruandeaastat, peaksid liikmesriigid deklareerima need komisjonile alles viimasel aruandeaastal, sealhulgas varasematel aruandeaastatel kantud ja makstud kulud ([11]). Viimasel aruandeaastal komisjonile deklareeritud toetuse maksimummäära ületavaid kulusid võetakse arvesse rakenduskava lõpetamise ajal ja pärast lõpetamist, et asendada hiljem avastatud eeskirjadevastased summad (mis on deklareeritud mis tahes aruandeaastal, sealhulgas viimasel aruandeaastal). Ilma et see piiraks FEADi määruse artikli 56 lõike 7 kohaldamist, võib liikmesriikidel olla võimalik asendada eeskirjadevastased summad, mis avastatakse pärast viimase aruandeaasta raamatupidamisaruande esitamist / pärast lõpetamist, kasutades toetuse maksimummäära ületavaid kulusid.

## 5. **RAKENDAMISE ARUANDLUS RAKENDUSKAVA LÕPETAMISEL**

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 1255/2014 ([12]) artikli 2 kohaselt peab lõpetamisel esitatav rakenduskava elluviimise lõpparuanne sisaldama järgmisi andmeid:

— rakenduskava elluviimist käsitlev teave, milles esitatakse viited osaliselt täide viidud või juba lõpetatud tegevusi käsitlevatele ühistele näitajatele;

— meetmeid käsitlev teave, kus arvestatakse FEADi määruse artikli 5 lõigetes 6 ja 11, ning kui see on asjakohane, siis artikli 5 lõikes 13 sätestatud põhimõtteid, ja hinnang nende meetmete kohta.

Määrusega (EL) 2024/795 ([13]) (määrus, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm, „STEPi määrus“), millega muudeti FEADi määrust, et võimaldada suuremat paindlikkust FEADist toetatavate rakenduskavade lõpetamisel, pikendatakse FEADi määruse artikli 26 lõike 2 punktide b–e kohaselt hüvitatavate kulude rahastamiskõlblikkuse perioodi – vastavad kulud on rahastamiskõlblikud tingimusel, et vastavad maksmise aluseks olevad meetmed (st toiduabi / esmase materiaalse abi jaotamine või kaasnevate meetmete võtmine) toimuvad kuni viimase aruandeaasta lõpliku vahemaksetaotluse esitamiseni (st kuni 31. juulini 2025). Seepärast peavad lõpparuandes esitatud andmed viitama abile, mis on rakenduskava toetatud tegevuste raames jagatud viimase aruandeaasta lõpliku vahemaksetaotluse esitamise kuupäevaks. Lõpparuandesse ei tohiks lisada toidu- või esmast materiaalset abi, mis on ostetud, kuid mida ei ole jagatud enne viimase aruandeaasta lõpliku vahemaksetaotluse esitamist.

Lisaks peaksid liikmesriigid, kus rakendatakse enim puudust kannatavate isikute sotsiaalse kaasamise rakenduskavasid (II tüüpi rakenduskava), esitama järgmise teabe:

— andmed kavaspetsiifiliste näitajate kohta ning kvantifitseeritud sihtväärtused,

— teave tulemusnäitajate muutuste kohta;

— teave ja hinnang kava konkreetsete eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta.

([11]) Liikmesriigid võivad taotleda rakenduskava ennetähtaegset lõpetamist, kui nad on ellu viinud kõik kava rakendamisega seotud tegevused. Sellisel juhul käsitatakse kava viimase aruandeaastana mõnd varasemat aruandeaastat (enne 1. juulist 2023 kuni 30. juunini 2024 kestnud aruandeaastat).

([12]) Komisjoni 17. juuli 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1255/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks, määrates kindlaks rakenduskava elluviimise aasta- ja lõpparuannete sisu, sealhulgas ühiste näitajate loetelu (ELT L 337, 25.11.2014, lk 46).

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

## 6. **EESKIRJADEVASTASED SUMMAD**

Iga aruandeaasta, sealhulgas viimase aruandeaasta raamatupidamisaruanne peab sisaldama järgmist:

— aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summad;

— aruandeaasta lõpu seisuga sissenõutavad summad ja

— sissenõutamatud summad ([14]).

Tühistatud ja sissenõutud, sissenõutavate ja sissenõutamatute summade aruandluse vorming on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/341 ([15]) V lisas (vastavalt 2., 3., ja 4. liide) kehtestatud vormis.

Liikmesriigid peavad aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summade ning aruandeaasta lõpu seisuga pooleliolevate sissenõudmiste jaotuse märkima vastavate kulude deklareerimise aruandeaasta kaupa.

### 6.1. **Eeskirjadevastaste summade käsitlemine viimasel aruandeaastal**

Arvestades, et pärast vahemakse lõpptaotlust, mis tuleb esitada 31. juuliks 2025, ei saa komisjonile enam ühtki maksetaotlust esitada, tuleb kõik vajalikud mahaarvamised (olenemata asjaolust, et need võivad viidata varasematel aruandeaastatel deklareeritud kuludele) teha viimase aruandeaasta raamatupidamisarvestuses ja esitada 5. liite raamatupidamisarvestuse vormil.

Vastavalt FEADi määruse artikli 49 lõikele 2 võib liikmesriik otsustada jätta kulud viimase aruandeaasta raamatupidamisarvestusest välja, kui kulu seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse. Kui sellised kulud hiljem osutuvad seaduslikuks ja korrektseks, ei saa neid uuesti deklareerida, sest enam ei esitata vahemaksete taotlusi, kuhu need kulud lisada.

### 6.2. **Sissenõutavad ja sissenõutamatud summad**

Viimase aruandeaasta raamatupidamisaruandes võivad liikmesriigid esitada sissenõutavaid ja sissenõutamatuid summasid, mis on seotud nii eelmistel aruandeaastatel kui ka viimasel aruandeaastal deklareeritud kuludega ([16]). Nad võivad viimase aruandeaasta raamatupidamisarvestuses kajastada ka summasid, mis on muutunud sissenõutavaks või sissenõutamatuks pärast viimase aruandeaasta lõppu, kuid enne lõpetamisdokumentide esitamist ([17]).

Komisjon jätab summad, mille kohta on teatatud, et need on sissenõutavad või sissenõutamatud, lõppmakse arvutamisel välja ([18]).

Komisjon otsustab vastavalt komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2016/1986 ([19]) kehtestatud korrale läbi viidud sissenõudmismenetluse tulemuste ja/või komisjoni sissenõutamatuid summasid käsitleva hinnangu alusel, kas teatatud summad hüvitatakse ELi eelarvest. Raamatupidamisarvestuse 1. liite veergu A tuleks lisada ka 3. ja 4. liites esitatud summad, mis on seotud viimasel aruandeaastal deklareeritud kuludega, et võimalikud tulevased kulud saaks hüvitada ELi eelarvest, kuni selguvad seonduvate menetluste või hindamiste tulemused.

Liikmesriik peaks teavitama komisjoni võimalikult varakult poolelioleva sissenõudmismenetluse tulemustest.

([14]) FEADi määruse artikli 49 lõike 1 punkt b.

([15]) Komisjoni 20. veebruari 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/341, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 223/2014 üksikasjalikud rakenduseeskirjad teatava teabe komisjonile esitamise näidiste kohta (ELT L 60, 4.3.2015, lk 1).

([16]) Et liikmesriigid saaksid kasutada võimalust deklareerida lõpetamisel või pärast lõpetamist sissenõutamatute summadena need sissenõutavad summad, mis on seotud programmitöö perioodi viimase aruandeaastaga.

([17]) Viimase aruandeaasta kinnituspakett.

([18]) Selle tulemusena tasutakse või tasaarveldatakse positiivse lõppsaldo korral väiksem summa või nõutakse sisse suurem summa juhul, kui lõppsaldo näeb ette sissenõudmist.

([19]) Komisjoni 30. juuni 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2016/1986, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 223/2014 seoses tingimuste ja menetlustega, mille alusel tehakse kindlaks, kas liikmesriigid peavad tagasi maksma enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondiga seotud summad, mida ei ole võimalik sisse nõuda (ELT L 306, 15.11.2016, lk 1).

Kui liikmesriik jõuab järeldusele, et sissenõutamatud summad tuleks kanda ELi eelarvest, peaks ta esitama komisjonile taotluse sellise järelduse kinnitamiseks, kasutades komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2016/1986 ([20]) lisas esitatud vormi. Komisjon otsustab, kas sissenõutamatud summad tuleks kanda ELi eelarvest vastavalt delegeeritud määruse artiklis 3 kehtestatud eeskirjadele. See puudutab komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/341 V lisas esitatud programmikontode 4. liites esitatud summasid, mida ei ole võimalik sisse nõuda (edaspidi „sissenõutamatud summad"), ning sama lisa 3. liites esitatud summasid (edaspidi „sissenõutavad summad") sissenõutavate summadena, mis võivad muutuda sissenõutamatuteks summadeks pärast seda, kui viimane aastaaruanne on esitatud.

### 6.3. **Eeskirjade eiramise oht, mille tõttu peavad rakenduskava haldavad asutused komisjonile juba deklareeritud kulusid uuesti kontrollima**

Kui on tuvastatud eeskirjade eiramise oht ja selle tulemusena peavad rakenduskava haldavad asutused komisjonile juba deklareeritud kulusid uuesti kontrollima, peavad riikide ametiasutused pidama kinni järgmistest tähtaegadest:

— mõne viimasele aruandeaastale eelneva aruandeaasta raamatupidamisarvestusest vastavalt FEADi määruse artikli 49 lõikele 2 välja jäetud kulude puhul tuleb lisakontroll lõpetada õigel ajal, et kulusid oleks võimalik deklareerida hiljemalt viimases vahemaksetaotluses, mille esitamise tähtaeg on 31. juuli 2025;

— eeskirjade eiramise ohu korral, millega kaasneb viimasel aruandeaastal deklareeritud kulude lisakontroll, tuleks otsus kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta ning seega selle kohta, kas jätta need kulud viimase aruandeaasta raamatupidamisaruandesse või sealt välja, vastu võtta aastaaruande esitamise ajal, mille tähtaeg on 15. veebruar 2026 või komisjoni antud ajapikenduse puhul 1. märts 2026.

## 7. **LÕPETAMISDOKUMENTIDE ESITAMINE**

### 7.1. **Lõpetamisdokumentide esitamise tähtaeg**

Liikmesriigid peavad esitama lõpetamisdokumendid hiljemalt 15. veebruariks 2026 ([21]). Komisjon võib seda tähtaega pikendada 1. märtsini 2026, kui asjaomane liikmesriik on esitanud finantsmääruse ([22]) artikli 63 lõike 7 kohase taotluse.

Komisjon vabastab automaatselt selle osa kulukohustustest, mis on veel avatud, juhul kui lõpetamisdokumente ei ole esitatud hiljemalt 15. veebruariks 2026 (või ajapikenduse korral 1. märtsiks 2026) ([23]). Sellisel juhul lõpetatakse rakenduskava olemasoleva teabe alusel.

Mis tahes lõpetamisdokumendi esitamata jätmine võib viidata tõsisele puudusele rakenduskava juhtimis- ja kontrollisüsteemis, mis seab ohtu kavale juba makstud ELi toetuse. Sellistel juhtudel võib komisjon otsustada kehtestada finantskorrektsiooni.

### 7.2. **Lõpetamisdokumentide muutmine pärast nende esitamistähtaega**

Liikmesriigid ei tohi ühtegi lõpetamisdokumenti pärast selle esitamistähtaega muuta, välja arvatud juhul, kui komisjon nõuab muutmist või esineb kirjavigu.

([20]) Komisjoni 30. juuni 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2016/1986, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 223/2014 seoses tingimuste ja menetlustega, mille alusel tehakse kindlaks, kas liikmesriigid peavad tagasi maksma enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondiga seotud summad, mida ei ole võimalik sisse nõuda (ELT L 306, 15.11.2016, lk 1).

([21]) Vastavalt FEADi määruse (mida on muudetud määrusega (EL) 2024/795) artikli 52 lõikele 1 koostoimes artikliga 48 ning finantsmääruse artikli 63 lõikele 5.

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

([23]) FEADi määruse artikli 59 lõige 2.

### 7.3. **Dokumentide kättesaadavus**

Kooskõlas FEADi määruse artikli 51 lõikega 1 võib dokumentide kättesaadavusperioodi katkestada kas haldus- ja kohtumenetluste korral või komisjoni nõuetekohaselt põhjendatud taotluse alusel.

## 8. **LÕPETAMISDOKUMENTIDE SISU**

### 8.1. **Rakenduskava elluviimise lõpparuanne**

Kooskõlas FEADi määruse artikli 13 lõikega 6 peab rakenduskava elluviimise lõpparuanne sisaldama kogu komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 1255/2014 ([24]) artiklis 2 nõutud teavet.

Rahalise rakendamise aruandes sisalduv teave peaks olema kooskõlas lõpliku kontrolliaruande, lõpetamise deklaratsiooni ja lõpliku kuluaruandega.

Kooskõlas FEADi määruse artikli 13 lõikega 5 vaatab komisjon rakenduskava elluviimise lõpparuande läbi ja teatab liikmesriigile oma tähelepanekutest viie kuu jooksul alates aruande kättesaamisest. Kui komisjon ei esita oma tähelepanekuid nimetatud tähtaja jooksul, loetakse aruanne vastuvõetuks.

Liikmesriikidel on kaks kuud aega, et vastata komisjoni tähelepanekutele rakenduskava elluviimise lõpparuande kohta. Komisjon võib liikmesriigi taotlusel seda tähtaega veel kahe kuu võrra pikendada. Rakenduskava elluviimise lõpparuanne võetakse vastu, kui komisjonil ei ole tähelepanekuid või kui kõiki komisjoni tähelepanekuid on nõuetekohaselt käsitletud.

### 8.2. **Raamatupidamisaruanded**

Viimase aruandeaasta, nagu ka mis tahes muu aruandeaasta raamatupidamisaruanne peab sisaldama FEADi määruse artikli 49 lõikes 1 kirjeldatud teavet. Raamatupidamisaruannete vorm on esitatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/341 ([25]) V lisas.

Viimase aruandeaasta raamatupidamisaruande kontrollimisel ja heakskiitmisel järgitakse samu eeskirju, mis on kehtestatud mis tahes muu aruandeaasta raamatupidamisaruannete kontrollimise ja heakskiitmise jaoks.

Komisjon järgib viimase aruandeaasta raamatupidamisaruande kontrollimise ja heakskiitmise asjakohast menetlust ning teavitab liikmesriiki hiljemalt 31. maiks 2026, kas ta kiidab aruanded heaks ja kinnitab, et need on täielikud, täpsed ja õiged ([26]).

### 8.3. **Liidu vahendite haldaja kinnitus ja iga-aastane kokkuvõte**

Nagu iga muu aruandeaasta puhul, on ka viimase aruandeaasta vahendite haldaja kinnituse vorm esitatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/1386 ([27]) I lisas.

### 8.4. **Auditiarvamus ja kontrolliaruanne**

Nagu iga muu aruandeaasta puhul, on ka viimase aruandeaasta auditiarvamuse vorm esitatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/1386 III lisas.

Nagu iga muu aruandeaasta puhul, on ka viimase aruandeaasta kontrolliaruande vorm esitatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/1386 IV lisas.

([24]) Komisjoni 17. juuli 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1255/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks, määrates kindlaks rakenduskava elluviimise aasta- ja lõpparuannete sisu, sealhulgas ühiste näitajate loetelu (ELT L 337, 25.11.2014, lk 34).

([25]) Komisjoni 20. veebruari 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/341, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 223/2014 üksikasjalikud rakenduseeskirjad teatava teabe komisjonile esitamise näidiste kohta (ELT L 60, 4.3.2015, lk 1).

([26]) FEADi määruse artikkel 50.

([27]) Komisjoni 12. augusti 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/1386, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 223/2014 üksikasjalikud rakenduseeskirjad vahendite haldaja kinnituse, auditistrateegia, auditiarvamuse ja iga-aastase kontrolliaruande vormi kohta (ELT L 214, 13.8.2015, lk 9).

Viimase aruandeaasta kontrolliaruanne peaks sisaldama ka järgmist:

— teave komisjoni või Euroopa Kontrollikoja poolt läbiviidud audititest tulenevate avalike leidude kohta, mis tuleks esitada kontrolliaruande punktis 8 („Muu teave“);

— kinnitus näitajatega seotud andmete usaldusväärsuse kohta.

Viimase aruandeaasta kontrolliaruandes peaksid riiklikud auditeerimisasutused järeldama, et näitajatega seotud andmed on usaldusväärsed. Samuti peaksid nad esitama lõpliku hinnangu põhinõude 6 kohta: „Töökindel süsteem andmete kogumiseks, salvestamiseks ja säilitamiseks seire, hindamise, finantsjuhtimise, kontrolli ja auditeerimise otstarbel“, mis on esitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 532/2014 ([28]) II lisa tabelis 1. See lõplik hinnang peaks eeskätt hõlmama kinnitust, et komisjonile esitatud koondandmed on õiged.

## 9. **LÕPPMAKSE TEGEMINE**

Komisjon teeb lõppmakse hiljemalt kolme kuu jooksul pärast viimase aruandeaasta raamatupidamise aastaaruande heakskiitmise kuupäeva või ühe kuu jooksul pärast rakenduskava elluviimise lõpparuande vastuvõtmise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb kuupäev on hilisem ([29]).

See ei piira komisjoni õigust katkestada lõppmakse tasumise tähtaeg või selline makse peatada.

## 10. **SEADUSLIKKUSE JA KORREKTSUSEGA SEOTUD KÜSIMUSED**

Komisjon võib pärast lõppmakse tasumist ja rakenduskava lõpetamist tõstatada heakskiidetud raamatupidamisaruannetes näidatud kulude aluseks olevate tehingute seaduslikkuse ja korrektsusega seotud küsimusi.

Rakenduskava lõpetamine ei piira komisjoni õigust kehtestada FEADi määruse artiklite 55 ja 56 alusel finantskorrektsioone.

([28]) Komisjoni 13. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 532/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks (ELT L 148, 20.5.2014, lk 54).

([29]) FEADi määruse artikli 52 lõige 2.